

Philosophy. Retrieved from <https://plato.stanford.edu/entries/medicine/> [Accessed 29 April 2021]

11. Szasz, T. 1970. *The Manufacture of Madness*. Harper & Row.
12. World Health Organization. 2006. *Constitution of the World Health Organization*. Basic Documents, Forty-fifth edition, Supplement, October 2006. Retrieved from https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf [Accessed 29 April 2021]

Сторожук С. В., Гоян І. М.,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
svitlanastorozuk@gmail.com, ivigoian@gmail.com

СУСПІЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я У ТРАНЗИТИВНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР

Невпинне зростання уваги науковців до теми суспільного здоров'я та різке збільшення кількості наукових публікацій, присвячених цій тематиці, супроводжується виразним дефіцитом чіткої й однозначної дефініції поняття “суспільне здоров'я”. На наш погляд, це істотно ускладнює дослідження умов досягнення суспільного здоров'я, під яким в одних випадках розуміють громадське здоров'я, тобто практику попередження захворювань, збільшення тривалості життя шляхом організованих зусиль державних та недержавних інституцій, у інших – соціальне здоров'я, яке відображає рівень соціалізації особистості, її ставлення до норм та цінностей, що панують у суспільстві, зв'язки з окремими людьми та соціальними інститутами, соціальним статусом тощо. Власне кажучи, соціальне здоров'я нерозривно пов'язане з рівнем розвитку соціальної справедливості, орієнтованої на самореалізацію, а з нею і щастя кожної особистості. В цьому аспекті зміст поняття “соціальне здоров'я” цілком суголосний змісту поняття “суспільне здоров'я” чи “здорове суспільство”, у його фрейдівській інтерпретації. Вчений, цілком у дусі свого часу, вважав головною метою людини є досягнення щастя, на шляху до якого стоять обмеження культури. Зменшення культурних та соціальних обмежень, на думку З. Фрейда, повернуло б людині втрачені можливості реалізації щастя [2].

Незважаючи на відсутність чіткої та однозначної дефініції соціального становища за якого людина має можливість реалізуватися та бути щасливою, зауваги З. Фрейда, чітко вказують на те, що він досліджував не соціальне здоров'я, котре відображає рівень соціалізації особистості, а “суспільне здоров'я” чи “здорове суспільство”, тобто суспільство в якому створені можливості для самореалізації та щастя людини. Власне кажучи, мислитель заклав чітку інтенцію на розмежування соціального здоров'я, під яким зазвичай розуміють здатність індивідів інтегруватися в суспільство, котре в цілому визначається як нормальне чи здорове, оскільки воно функціонує, та суспільного здоров'я, яке, як цілком обґрунтовано показав Е. Фромм, відображає рівень відповідності суспільства внутрішнім потребам людини.

Звісно, мова у даному контексті йде не про те, що людині здається потребою, бо ж часто навіть патологічні бажання можуть видаватися людині надзвичайно жаданими, а про справжні людські потреби, які розкривається у процесі самореалізації людини [3, с. 28].

Зроблені нами зауваги, чітко вказують на те, що суспільне здоров'я обумовлене конкретно-історичною соціальною ситуацією, котра визначає рівень соціальної безпеки, а з нею й соціального самопочуття, котре, як відомо, визначається можливістю задовольняти потребу в охороні здоров'я, освіті, культурі, соціальних послугах тощо. Суспільство, що має прозорий механізм забезпечення найголовніших людських потреб, можна називати "здоровим суспільством". Таке суспільство орієнтоване на забезпечення гідного життя людей. Якщо ж люди не мають можливостей для самореалізації та не почуваться в безпеці, в суспільстві зростає соціальна напруга, котра призводить до поширення антисоціальних явищ – злочинності, проституції, наркоманії та цілого спектру соціальних захворювань – туберкульозу, асоціального способу життя, девіантної поведінки тощо.

Попри те, що всі згадані нами соціальні проблеми можуть проявлятися у всіх без винятку країнах, особливо гострими вони стають для суспільств, що перебувають у транзиті. На наш погляд, це зумовлено рівнем соціальних трансформацій у країнах пострадянського простору (транзитивних). З одного боку, вони визначені переходом від соціалізму до капіталізму, від планової до ринкової економіки, від тоталітаризму до демократії, від масового до індивідуально-орієнтованого суспільства, а іншого – загальноцивілізаційним переходом від модерного до постмодерного (інформаційного) суспільства. Подібні переходи супроводжується руйнуванням історично сформованих та усталених соціальних норм та цінностей, тим самим зумовлюючи зростання рівня нестабільності та соціальної напруги, котре незмінно супроводжується поширенням різного розу антисоціальних явищ, серед яких далеко не останню роль посідають проблеми домашнього насилля та дискримінації за статевою ознакою тощо. Це ж, своєю чергою, зумовлює зростання суспільної уваги до гендерно-рольової тематики в синхронному та діахронному аспекті.

На наш погляд, спаз суспільної уваги до проблем гендерної взаємодії у транзитивних суспільствах зумовлений руйнуванням історично сформованих моделей гендерної взаємодії та виходом жінки на авансцену суспільного життя. Утім подібні зміни з великою засторогою сприймаються прихильниками традиційних цінностей, для яких соціальна самореалізація жінки постає підвалиною руйнування для християнських цінностей. Останні ґрунтуються на розумінні людини як створеної Богом істоти з чітко вираженими статевими, а з ними функціональними особливостями. З огляду на це, шлюб для християн постає не просто актом вільного волевиявлення, а святим обов'язком, свідомо відмова від якого є гріхом.

Очевидно, що подібні вимоги істотно обмежують можливості особистої самореалізації. На відміну від індустріального світу Модерну, який попри численні суспільні інновацій, незмінно обертався навколо освяченої Богом родини, глобальний інформаційний світ зорієнтований на мобільних та неотяжених сімейними обов'язками особистостей. Безумовно, подібні вимоги

мають амбівалентний вплив на розвиток та здоров'я суспільства. Зміна світоглядних орієнтацій та соціальні трансформації призводять до того, що трансльовані виховною системою ідеали та норми перестають відповідати запитам часу й тим самим, стають причиною особистої нереалізованості значної частини населення. Особливо болючими подібні зміни стають для жіноцтва, частина якого продовжує сподіватися на самореалізацію в сім'ї та родинний захист, якого однак не може отримати через невідповідність сімейних цінностей професійній самореалізації чоловіків у глобалізованому інформаційному суспільстві. Не менш болючими ці зміни стають і для жінок, які намагаючись відповідати духу часу прагнуть знайти себе у соціальному житті та професійній діяльності, де однак нерідко зазнають дискримінації – нижча у порівнянні з чоловіками заробітна платня, тенденційні оцінки професійних можливостей, сексуальні домагання тощо. Утім не менш болючими стає суспільний транзит і для чоловіків, які намагаючись відповідати часу і самим собі обирають професії чи заняття, що не відповідають образу «чоловічності», тим самим прирікаючи себе на глузування не тільки з боку чоловіків, а й жінок, що керуються модерними, а подекуди навіть домодерними стереотипами. Очевидно, подібні тенденції та дифузії зумовлюють зростання соціальної напруги, як неодмінної ознаки суспільної патології, чітко вказують на те, що транзитивне суспільство не можна без застережень назвати здоровим суспільством, оскільки трансформації, що тут відбуваються з необхідністю породжують суспільну напругу, зумовлену нерозумінням норм соціального життя та особистої реалізації.

Література:

1. Сторожук С., Гоян І. Гендерна рівність у транзитивних суспільствах: проблеми і перспективи // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії, 2018, – С. 18 – 29.
2. Фрейд З. Недовольство культурой. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Freid/ned_kult.php
3. Фромм Э. Здоровое общество. Догмат о Христе. – М.: АСТ: Транзиткнига; СПб.: Мидгард, 2005. – 576 с.

Супрун А. Г.,

Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
alinasuprun2@gmail.com

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЯК СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ

Відомим є той факт, що здоров'я людини- це не тільки індивідуальна, але й соціальна цінність, спільне багатство, яке потребує збереження та охорони. Проблема здоров'я – це комплексна, міждисциплінарна проблема науки та науковців. Головною умовою збереження життя людини є рівень